

Н.О. Власова, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)
І.Ю. Мелушова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ЗНАЧЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ресурсний погляд на формування конкурентоспроможності підприємств торгівлі потребує враховувати: по-перше, галузеві особливості їх діяльності та відповідну ієрархію та значущість окремих видів ресурсів у результатах торгово-виробничих процесів; по-друге, важливість не тільки ефективного використання наявних ресурсів, але і їх потенційних можливостей, формування певних унікальних здатностей та компетенцій, тобто ресурсного потенціалу.

Спрямованість економічної діяльності торговельних підприємств на доведення товарів із сфери виробництва у сферу споживання, надання послуг як виробникам, так і споживачам, задоволення потреб широкого кола різноманітних споживачів (у першу чергу в роздрібній торгівлі) визначає пріоритети в значущості окремих видів ресурсів. На відміну від промисловості, на підприємствах торговельної галузі більшу значущість має не устаткування, а люди, трудові ресурси підприємств, у зв'язку з чим центральне положення трудового потенціалу в складі ресурсного потенціалу та його вплив на результати діяльності підприємств торгівлі є безперечним.

Центральне положення трудового потенціалу в складі ресурсного потенціалу та його вплив на результати діяльності підприємств торгівлі є безперечним. Досвід багатьох зарубіжних компаній свідчить про посилення ролі управління персоналом у системі факторів, що забезпечують конкурентоспроможність. Наприклад, Л. Якокка стверджує, що «всі господарські заходи об'єднуються трьома поняттями: люди, продукція, прибуток. Перш за все, головну роль відіграють люди. Якщо немає здібних фахівців, то всі спроби будуть марними». Томпсон А.А. підкреслює: «талановиті, кваліфіковані, досвідчені фахівці – це не лише ресурс, що дозволяє ефективно досягти поставлених цілей, але і джерело конкурентної переваги». При цьому важливими є не тільки унікальні можливості самих трудових ресурсів підприємства, але і їх можливості щодо створення та підтримки унікальності інших складових ресурсного потенціалу як у процесі основної, так й управлінської діяльності.

У науковій літературі трудовий потенціал розглядається як складна система, у якій виділяються окремі структурні компоненти,

що у взаємозалежній та погодженій сукупності визначають розвиток природного, фізичного, соціального та інтелектуального потенціалу людей і забезпечують створення необхідних матеріальних та духовних цінностей.

Компонентами трудового потенціалу вважаються здоров'я, моральність та вміння працювати в колективі, творчі здібності, активність, організованість, освіта, професіоналізм. Проте, специфічність трудових ресурсів торговельних підприємств зумовлена необхідністю здійснення прямих контактів із споживачами, що у свою чергу, накладає на персонал додаткові вимоги створення, утримання та розширення споживчої лояльності. Тому поряд із кваліфікаційними, фізіологічними характеристиками трудового потенціалу, здатністю працівників до навчання та вдосконалення, особливу роль у торгівлі відіграє соціальна складова, перш за все, у частині наявності в торгово-операційного персоналу таких особистісних якостей, як комунікативність, уважність, ввічливість, доброзичливість тощо.

Специфічними рисами використання персоналу, задіяного на підприємствах торгівлі, є: висока частка трудових операцій, безпосередньо пов'язаних з обслуговуванням покупців, що потребує прямого контакту з ними; висока частка витрат живої праці в загальних витратах; обмеження можливостей технологічного розподілу праці; висока залежність продуктивності праці від інтенсивності потоків покупців тощо.

До особливостей організації трудових процесів у торговельних підприємствах слід віднести й наявність як великих за розміром підприємств, так й наявність значної кількості невеликих та малих підприємств, особливо в роздрібній торгівлі, що визначає певну специфіку в розподілі праці, можливостях спеціалізації тощо.

Таким чином, високе значення трудового потенціалу торговельних підприємств у забезпеченні їх конкурентоспроможності зумовлено:

- вирішальним впливом на результати та досягнення цілей господарської діяльності;
- провідною роллю в інтегруванні, формуванні унікальних рис та ефективному використанні усіх інших складових ресурсного потенціалу;
- гнучкістю, здатністю до навчання та змін відповідно до потреб зовнішнього середовища;
- обов'язковою участю в організації та проведенні всіх бізнес процесів (закупівля, маркетинг, фінансові операції, менеджмент, інновації тощо).